

**XLVI меѓународна научна конференција на
LII летна школа на
Меѓународниот семинар за македонски јазик,
литература и култура
Охрид, 23 – 24. 8. 2019 година**

За издавачот:

проф. д-р Никола Јанкуловски,
ректор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

XLVI меѓународна научна конференција на LII летна школа на
МЕЃУНАРОДНИОТ СЕМИНАР ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК,
ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Редакциски одбор:

акад. Виктор Фридман
акад. Ала Шешкен
проф. д-р Гордана Јосифова Неделковска
проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска
проф. д-р Валентина Миронска-Христова
проф. д-р Јасна Котеска
доц. д-р Гордана Алексова
доц. д-р Борче Арсов
м-р Евдокија Илијевска

Јазична редакција: д-р Вангелија Десподова

Компјутерска обработка: Винсент Графика

Печати: Винсент Графика

Тираж: 150 примероци

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

821.163.3(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција на LII Летна школа на Меѓународниот
семинар за македонски јазик, литература и култура (46; 2019; Охрид)

XLVI меѓународна научна конференција на LII летна школа на Меѓународниот
семинар за македонски јазик, литература и култура: Охрид,
23 – 24. 8. 2019 година / [редакциски одбор Виктор Фридман... и др.], Скопје:
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Меѓународен семинар за македонски јазик,
литература и култура, 2020, 491 стр.; 24 см

Фусноти кон текстот – Библиографија кон трудовите

ISBN 978-9989-43-446-4

а) Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура

б) Македонска книжевност – Собири

COBISS.MK-ID 51310085

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
МЕЃУНАРОДЕН СЕМИНАР ЗА
МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК,
ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА**

**XLVI меѓународна научна конференција на
LII летна школа на
Меѓународниот семинар за македонски јазик,
литература и култура
Охрид, 23 – 24. 8. 2019 година**

Скопје, 2020

ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА

Марина Спасојевић
Институт за српски јазик, САНУ
odrednica@gmail.com

ПУТЕВИ ДВОВИДСКИХ ГЛАГОЛА У СРПСКОМ И МАКЕДОНСКОМ ЈЕЗИКУ*

Увод – о двовидским глаголима најсажетије

Двовидски глаголи представљају посебан начин испољавања једне од најкомплекснијих категорија глаголског система – глаголског вида. Наиме, нема јединственог мишљења о томе када се развила ова категорија, каква је њена природа, тј. спада ли у морфолошке, синтаксичке, семантичке, лексичке итд., каква је природа њених бинарних, међусобно супротстављених чланова опозиције свршено (перфективно) : несвршено (имперфективно) (уп. Попова 2006).⁵⁸ Двовидски глаголи представљају једну јединицу, у чијем потенцијалу напоредо стоје две могућности видске реализације, а актуализацију перфективности или имперфективности даје контекст. И још како двовидски глаголи у себи носе потенцијал да се, у зависности од синтаксичко-семантичког контекста, реализују као свршени или несвршени, влада супротстављеност ставова о томе да ли су аномалија и системност глагола као врсте речи. О томе да у прасловенском није било глаголског вида и да се он развио после распада прасловенске језичке заједнице у појединачним словенским језицима различито, сведоче бројна истраживања, па Попова (2006: 234) закључује да се вид

*Овај рад је настао у оквиру пројекта Института за српски језик САНУ у Београду *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* (бр. 178009), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

⁵⁸Свакако, глаголски вид представља лингвистичку категорију која се у словенским језицима остварује на граматичком нивоу (у најширем смислу – морфолошком, творбеном и синтаксичком) кроз опозицију свршено : несвршено и представља класификациону категорију глаголске лексеме. У несловенским језицима видови њеног испољавања не морају бити везани за глаголску лексему и могу обухватити друга језичка средства на нивоу исказа, а могу укључивати и друге опозиције, осим свршено : несвршено, и тиме превазилазити оквире традиционално схватане категорије глаголског вида, што је заступљено и у славистици, нпр. у функционалносемантичком приступу.

формирао одвојено, а не у исто време. Отуда неподударност у испољавању ове категорије на мапи словенских језика. То потврђују и типолошка истраживања. Рецимо, Стефан Дики у својој књизи, типолошко-когнитивног приступа, *Параметри словенског аспекта* (Dickey 2000) дели словенске језике на западну (словеначки, словачки, чешки), источну (руски, бугарски, македонски) и прелазну групу (пољски и српско-хрватски језик) у зависности од тога како се концептуализују свршеност (као целовитост – *totality* или темпорална одређеност – *temporal definitness*) и несвршеност (као нецеловитост – *non totaliti* или темпорална неодређеност – *temporal indefinitnes*). Ова линија се, дакле, помера идући од истока према западу у корист перфективности. Иако генетски тесно блиски – јужнословенски језици – српски и македонски језик у погледу испољавања вида показују типолошке разлике када је о савременим књижевним језицима реч. Наиме, у српском језику свршени вид некад има значење тоталитета, а некад темпоралне одређености, а несвршени некада нетоталитета, а некада темпоралне неодређености, док се у македонском свршени вид уобличава као темпорална одређеност, а несвршени као темпорална неодређеност.

За ову прилику предмет нашег разматрања биће контрастирање двовидских глагола у српском и македонском језику. Истраживање ће бити спроведено на основу глагола ексцерпираних, за српску страну из *Образног речника српског језика* Мирослава Николића, уз консултовање *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ (РСАНУ), шестотомног *Речника српскохрватског књижевног језика* Матице српске (РМС), будући да *Образни речник* не доноси никакве описе семантичких и ознаке синтаксичких реализација, а иначе је заснован на овим речницима, и, за македонску страну из *Интенцијално-синтаксичког речника на македонскиот јазик* (ИСР), уз консултовање *Толковен речник на македонскиот јазик* (ТР), уз уважавање досадашњих истраживања двовидских глагола у посматраним језицима. Циљ нам је да покажемо где се налазе преклапања, тј. где је развој текао истоветно, а где су видна разилажења у савременом српском и македонском језику, без претензија на детаљан инвентар.

Двовидски глаголи у српском и македонском језику

Како показују досадашња проучавања двовидских глагола у словенском свету, за њихово представљање и сагледавање неопходно је укрштање више критеријума. То су 1) етимолошки критеријум – глаголи домаћег, словенског порекла и глаголи са основама страног порекла,⁵⁹ који је у великој мери хронолошки, јер омогућава „датоване“ одређеног глагола у језику; и 2) формални, творбени критеријум – немотивисани глаголи и мотивисани глаголи, настали различитим начинима творбе. У својој докторској тези *Двовидски глаголи у савременом српском језику* (Спасојевић 2015⁶⁰) грађу смо анализирали укрштајући ове критеријуме. Како је у опис видске реализације изабраних лексема била укључена семантика (дата у дескриптивним речницима – РСАНУ и РМС), то нам је омогућило да у закључку издвојимо неколико лексичко-семантичких група глагола међу којима се могу срести двовидски глаголи. Када су посреди полисемантички глаголи, ретки су они код којих речници региструју могућност оба вида у свим значења, већ је, у суштини, двовидност карактеристична само за поједине семантичке реализације.

Најпре, двовидност показују глаголи са значењем **узимања неког obroka**, као што су у српском глаголи домаћег порекла: *ручајти*, *вечерајти*, *доручковајти*, *ужинајти*, те глаголи страног порекла: *марендајти*, *ловрајти*, *фруишћуковајти* итд. Ови глаголи су моносемантични и могу се узети као примери чисте двовидности, настали су деривацијом од мотивне именице са значењем obroka и суфикса *-ајти* и *-ова(јти)*). Такође, двовидност се може јавити и код глагола који означавају узимање хране и пића уопште, као што су *јести* и *пийти*, али само у оним случајевима када ти глаголи означавају узимање одређеног obroka, обода, а не сам процес једења. Такође, код оних несвршених глагола код којих се значења могу схватити и

⁵⁹Такође, важна је чињеница да порекло основе утиче на дистрибуцију суфикса.

⁶⁰У тези се може видети детаљније преглед литературе о глаголском виду и двовидским глаголима у славистици, англосаксонској литератури, као и у србистици. За проучавање двовидских глагола у српском језику најдрагоценија је, не умањујући значај резултата осталих аутора, студија И. Грицкат (1957–958).

партикуларно, може се развити перфективност као код глагола *сипати*, нпр.: *Сипа* (= налије) *воду у млеко*. У македонском језику такође је двовидност засведочена код глагола из ове групе, и то само домаћег, словенског порекла: *руча*, *вечера*, *јаде*, али рефлексивна форма *јаде се* само је имперфективног вида у значењу 'нервира се'. Глагол *йие* потврђен је само као перфективан 'голта течност'.

Двовидност је карактеристична за глаголе **визуелне, аудитивне и когнитивне перцепције**, те код егзистенцијалних глагола. Код глагола са богатом полисемантичком структуром двовидност се може остваривати у оквиру истог значења, али се показује и варијација вида, тј. диференцијација вида у зависности од значења. Тако у српском језику глаголи *вид(ј)ећи* и *чући*, који се врло често узимају као типични представници двовидских глагола, нису двовидски у целини, већ само у појединим значењима, док одређена значења показују специјализацију вида. У значењу 'имати чуло слуха или чуло вида, примати аудитивне или визуелне чулне утиске', ови глаголи имају несвршени вид: Он *види* и *чује* добро. У значењу визуелне и аудитивне перцепције они могу бити двовидски: Он *види* (= *гледа*, *погледује*) како се дечак приближава трћечи и *чује* (= *слуша*) његово убрзано дисање (несвр.): Чим *види* (= *угледа*) и *чује* (= *зачује*) дечака напољу, бежи у кућу (свр.). Такође је у српском језику глагол *вид(ј)ећи* двовидски у значењу когнитивне перцепције 'схватати/схватити': *Видим* (= *схватим*, *увиђам*) своје грешке (несвр.): Кад *видим* (= *схватим*, *увидим*) да нешто не могу успети, одустанем (свр.). У македонском језику глаголи *види* и *чуе* су перфективни. Једино за имперсонално *види се* речници ИСР и ТР наводе другачији вид – имперфективни: Во избата не *се види*, темно е. Такође у македонском језику срећемо двовидски глагол који је у вези са аудитивном перцепцијом *глувне* 'стане, станува глув за моменат или трајно', што није случај у српском, где је глагол несвршеног вида *глув(ј)ећи* 'постајати глув', а његов парњак свршеног вида *оглув(ј)ећи* 'постати глув'.

Двовидност се развија у српском језику код глагола који имају значење '**узети, узимати некога за сродника**': *браћимити*, *браћимити*, *кумити*, *деверити* итд., док у македонском језику то

није потврђено. Рецимо, глагол *деверува* је имперфективан и значи 'бити девер'.

Затим се уочава да могу бити двовидски глаголи они који могу значити '**ступати/ступити у брак**', као што је у српском глагол *везајти се*, затим глаголи *венчајти*, *женијти*, *просити*, *прстиеновајти*. Македонски језик нуди мало другачију слику, наиме, док је *удајти се* у српском перфективни глагол, према нашим македонским изворима ИСР и ТР, стоји да је његов преводни еквивалент двовидски – *мажи, се* импф и пф 'за женско лице ступа во брак', али *жени се* је само несвршени. У македонском језику *прстиенува* је двовидски глагол.

Следећу лексичко-семантичку скупину која може развити двовидност чине глаголи са значењем '**провести, проводити неко време**'. Такви су у српском глаголи *јодинајти/јодиновајти*, *зимовајти*, *летовајти*, *дановајти* и сл., затим 'провести, проводити неки празник': *божићевајти*, *ускрсовајти* итд. У ИСР забележен је из ове лексичко-семантичке супине само двовидски глагол *пренокева*.

Двоаспектност се још развија у српском језику код глагола *писајти* и *пишайти* када они означавају активност са одређеним смислом, са одређеним циљем, у македонском језику *пише* и *праша* су свршени, а несвршени *прашува* и *пишува*.

Такође двовидност се у српском језику може срести код глагола са значењем '**добити, добијати неки део (када је реч о биљкама)**': *главичијти*, *листајти*, *родити* и сл. или 'донети, доносити на свет младунче' *близнијти*, *којиљити* итд.

Могућност реализације оба вида развијају у својој полисемној структури глаголи који имају значење '**ударати, ударити из неког оружја; бацати, бацити нешто на неки циљ, усмерено на неку мету; погодити, погађати на тај начин**'. Такву видску вредност наведених семантичких реализација у српском језику имају глаголи *бијти (бијем)*, *тађајти*, *пуцајти*, *стирељајти*, *пући* итд. То су глаголи који су у својој основи несвршеног вида, али у тим значењима могу исказивати и перфективност. Код такође несвршених глагола *звонити*, *куцајти*, *луцајти* перфективност се може развити у значењима у којима тај звук представља давање неког сигнала: Чим *звони* (= *завони*) за час, сви потрче; *Куца* (= *покуца*) и одмах улази.

Уколико је то неодређена активност, онда је глагол несвршен. За македонски језик речник ово не потврђује.

Такође, код још једне групе глагола у српском језику у специјалном стилу може се развити двоаспектност. Тако се, рецимо, код несвршених глагола *брисајџи*, *молијџи*, *захтевајџи*, *ишуживјџи* и сл. може развити перфективност када се они користе у административном стилу (*брисајџи* у значењу 'избрисати неки члан', *захтевајџи* 'поднети захтев', *молијџи* 'поднети молбу' и сл., поред уобичајеног имперфективног вида 'брисати неки члан', 'подносити захтев', 'подносити молбу'). Дакле, двовидност у овом случају није стилски неутрална, већ се може говорити о диференцијацији вида у зависности од функционалног стила (регистра).

Посебно место у систему двовидских глагола имају **помоћни и семикопулативни глаголи**, какав је глагол *бити*. У случајевима када он има улогу помоћног глагола не треба из њега ишчитавати видску вредност. Исто тако и модални глагол *моћи* или глагол *имати* у улози семикопулативног глагола такође су лишени видских вредности, већ имају улогу исказивања модалности. У тим случајевима они су неутрални у погледу вида. За македонски језик речници не бележе потенцијалну реализацију свршености ни у једном значењу ових глагола.

У оба посматрана језика двовидност се очувала код следећих глагола који значе **вршити/извршити неку активност**: срп. *бележити/биљежити* : мак. *бележи* 'стављати/ставити белег, ознаку', срп. *јласати* : мак. *јласа* 'дати/давати глас'; срп. *даровати* : мак. *дарува* 'дати/давати дар', срп. *жртвовати*, *жртвовати се* : мак. *жртвува*, *жртвува се* 'принети, приносити жртву // поднети, подносити жртву', срп. *каменовајџи* : мак. *каменува* 'бацати/бацити камен (на неког)', *крсти* (*се*) и '(на)чинити' руком крст' и 'обавити, обављати чин крштења'; мак. *одликува* : срп. *одликовајџи* 'дати, давати одликовање', мак. *образува* : срп. *образовајџи*... Такође су оба језика двовидски перформативни глаголи срп. *благодаријџи* : мак. *благодари* 'изразити/изражавати благодарност, захвалност'; срп. *завештавајџи се* : мак. *завештува се* 'дати, давати завет', срп. *именовајџи*, *именовајџи се* : мак. *именува*, *именува се* 'дати, давати име'.

Само у македонском се очувала двовидност код следећих глагола, а у српском језику су ти глаголи несвршеног вида: *бесчестити* 'срамоти, осрамоти' : срп. бешчастити несвр.; *јосити* : срп. *јосити* несвр.; *јраби* 'зема насила (недозвољено)' : срп. *јрабити* несвр.; *јреши* : срп. *јреши* несвр.; *дели* : срп. *дели* несвр.; *јтовари (се)* : срп. *јтовари* (се) несвр. У корист свршеног вида у српском језику имамо још двовидке глаголе *ведне* 'оборити, спустити (очи, поглед)' : срп. *веднути се* свр., *мине* : срп. *минути* сврш. Док је нереклексивна форма македонског глагола *јени* несвршена, рефлексивна је двовидска – 'се создава пена' : срп. *јени* (се) несвр. Обрнуто, у српском су у појединим значењима двовидски *денути*, *велим*, *дајти*, док су у македонском *дене*, *вели*, *дава* несвршени.

С друге стране, код глагола страног порекла једни другима конкуришу у српском језику суфикс словенског порекла *-овајти*, грчког порекла *-исајти* и латинског порекла *-ирајти*, али исто тако покрајински маркирана лексика страног порекла има суфиксе *-ајти* (*малаксајти*, *мађијајти*) и *-ијти* (*диванијти*, *нишанијти*), грецизми, романизми, а нарочито турцизми, од којих многи припадају и стандардној лексици. Пореклу, конкуренцији и дистрибуцији суфикса *-ирајти*, *-исајти* и *-овајти* у српско(хрватск)ом језику посвећено је више студија, као што П. Скока, О. Ристић Цвијић, М. Јоцић, Д. Шипке. Оштрих граница у дистрибуцији суфикса нема (детаљно литературу о овом питању у српском језику в. у Спасојевић 2015: 228–230). Према новијим прорачунима, које је провео Д. Шипка (2001: 169) за српски језик, фреквенцијски однос у дистрибуцији за разматрана три суфикса је следећи: *-ирајти* 53,32%, *-исајти* 14,25%, *-овајти* 32,43% (од 407 глагола). У нашем корпусу, који броји 2677 глагола, дистрибуција је следећа: *-ирајти* 56,25%, *-исајти* 19,12%, *-овајти* 24,28% (Спасојевић 2015: 231, списак ексцерпираних глагола презентован је на стр. 231–248).

У македонском језику доминантни су двовидски глаголи (Марков 1972) на *-ира*: *балансира се*, *балсамира*, *барикадира (се)*, *бејтонира*, *блокира*, *бомбардира*, *вакцинира (се)*, *вајтира*, *верифицира*, *визира* 'с'тавља виза', *визира* 'ујерува јојлед', *јрујтира (се)*, *дајтира*, *дебитира*, *дејенерира (се)*, *дејрадира*, *дезертира*, *дезинфицира*, *декларира (се)*, *делејтира*, *демантира*, *демонстрира*, *демонтира*, *дејонира*, *дејимира (се)*, *дефинира*,

деформира (се), дешифрира, дийлюмира, докїторира, документира, дуїлира, евакуира (се), еволуира, евоцира, еїзекуїтира, еїзисїтира, екиїтира (се), ексїегира, ексїлодира, ексїонира (се), ексроїтира, ексцериїтира, елекїтрифицира, елиминира, емаїлира, еманциїтира се, емийїтира, емийїтира, иїнорира, изолира (се), илусїтира, имїонира, имїресїонира, инвестїтира, иницира, инсисїтира, инїтервенира, инсїирира инїїїрира (се), инїтернира, инїтервїуира, инїтерїрейїтира, инфїцира (се), информира (се), калкулира, камуфлира (се), кандидира (се), кайїїїулира, карикира, киднайира, класира, комбинира, коментиїтира, комїарира, комїлейїтира, комїонира, комїромийїтира (се), комуницира, конкурира, констїайїтира, констїийїуира (се), консулїтира (се), конїакїїтира, конїролира (се), конфронїтира (се), конценїїтира (се), конциїїтира, кооїерира, кооїїїтира, координира, койира, кориїтира, се, кредитїтира, креира, кулїивира, лакира, лансира, лицемери, лоцира, маскира, се, майїурира, механизира, минира, моделира, монїтира, муїтира, неїтира, окуїтира, ойерира¹, ойерира², ориенїтира, се, їарафира, їаркира, се, їайїенїтира, їензионира, се, їланира, їласира, се, їреуенїтира, їреуриенїтира (се), їровоцира, їроекїїтира, їромовира, їрофийїтира, расформира, се, рафинира, реаїтира, реванїшира (се), ревидира, револїтира (се), реїенерира (се), реїисрира (се), реїруїїтира (се), реїулира, редакїїтира, редуцира (се), режира, резервира, резимира, резулїтира, рекламира¹ (се), рекламира² (се), реконстїруира, ремизира, реновира, рейродуцира (се), ресїаврира, реферира, реформира, рехабилїїтира (се), рецензира, роїїтира, сабоїїтира, санира, сервира¹, сервира², скицира, складира, їтелеїтрафира, їтелефонира, їтрансїорїїтира, їрейїтира, їуиїтира се, факїїурира, фасцинира, ферментиїтира, фиїурира, фиксира, филозофира, филїїтира, финансира, формира (се), формулира, форсира, фойїоїтрафира (се), фойїокойира, фрайира, хабилїїтира, хонорира, хосїийїализира, цементиїтира, цензурира, ценїїтира, цїїїтира, шокира, се, шїїїонира, шуїїтира иїїї. Следе їлаїоли на -изира, у мноїо маїем броїу: валоризира, вуїїаризира, вулканизира, демокрайїизира (се), демоларизира (се), деценїїрализиратиїтира, драматїизира, екранизира, елекїтризира (се), идеализира, имїровизира, имунизира, индусїїриїализазира, иронизира, канализира, каракїїтерзира (се), катїїїоризира, комїїензира, конверзира, конкретїизира (се),

иланира, сѣудира, ѿанѿира, ѿолерира, ѿренира, ѿтриумфира, фанѿазира, функционира, а свршени: *деформиса се* итд. Дакле, природа саме ситуације одређује да ли се она може перципирати као целина или као структура, као нешто дељиво на сегменте, што је у великој мери одредило видско профилисање наведених глагола.

Закључак

Наше разматрање је показало да у оба језика опстају двовидски глаголи, али се може рећи да су се у српском боље него у македонском очували глаголи домаћег порекла, и да су многи од њих део активног језичког фонда. У оба језика глаголи страног порекла представљају отворену класу, улаз за глаголе страног порекла, за разлику од глагола словенског порекла, који чине затворени фонд који је у опадању. Док у македонском језику суфикс *-ира* има потпуну превагу, у српском је дистрибуција ових наставака условно речено уједначена, с обзиром на то да њихову дистрибуцију утиче и фонетска структура и завршетак основе, а конкурентски парови су бројни.

Овај преглед је подстицај за детаљнија поређења српских и македонских глагола у погледу вида, јер не само да се разликују по виду глаголи домаћег порекла, већ и овде наведени спискови глагола страног порекла показују неподударност у перцепцији радње по виду, што потврђује типолошке разлике.

Користена литература:

- Грицкат, И. (1957–1958). „О неким видским особеностима српскохрватског глагола”. *Јужнословенски филолоџ XXII*, Београд, 65–130.
- Dickey, S. M. (2000). *Parameters of Slavic Aspect: A Cognitive approach*. Stanford: CSLI Publications, 316.
- Марков, Б. (1972). „Видот на глаголите со западноевропска основа во рускиот и македонскиот јазик”. *Литературен збор XIX/1*, Скопје, 3–9.
- Минова-Ѓуркова, Л. (2000). *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: МАГОР.
- Попова, З. Д. (2006). „Категория славянского глагольного вида: дискуссии, возможные решения”. *Јужнословенски филолоџ LXII*, Београд, 233–251.

Спасојевић, М. (2015). *Двовидски глаголи у савременом српском језику*. Необјављена докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет, доступно: <http://dais.sanu.ac.rs/bitstream/handle/123456789/959/983.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Извори:

Интернационално-синтаксички речник на македонскиот глагол. I–VI, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков”, 1992–2001.

Николић, М. (2000). *Образни речник српског језика*. Београд: Институт за српски јазик САНУ, Палчић –Нови Сад: Матица српска.

Речник српскохрватског књижевног језика. I–VI. Нови Сад (I–III и Загреб), Матица српска (I–III и Матица хрватска), 1967–1978.

Речник српскохрватског књижевног и народног језика. I–XIX. Београд: Српска академија наука и уметности — Институт за српски јазик, 1959–.

Толковен речник на македонскиот јазик. I–VI, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков”, 2003–2014.

СОДРЖИНА

ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА.....	5
Силвана Симоска	
90 ГОДИНИ ОД РАЃАЊЕТО НА КИРИЛ КОНЕСКИ И 85 ГОДИНИ ОДРАЃАЊЕТО НА ВОЛФГАНФ МОЧ – ОМАЖ ЗА МАКЕДОНСКО- ГЕРМАНСКИТЕ НАУЧНИЦИ ЗБОРООБРАЗУВАЧИ И ЈАЗИКОЗБОГАТУВАЧИ.....	7
Димитар Пандев	
УЛОГАТА И ВЛОГОТ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ ВО ЈУБИЛЕЈНИТЕ ОДБЕЛЕЖУВАЊА НА СЛОВЕНСКАТА ПИСМЕНОСТ.....	17
Људмил Спасов	
УЛОГАТА НА ФРЕСКАТА „СЕДМОЧИСЛЕНИЦИ“ ВО АФИРМИРАЊЕТО НА КУЛТОТ НА СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ ВО ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА.....	23
Виктор Фридман	
ГРАМАТИКАТА НА ПЦОСТИТЕ ВО БОМБИТЕ ОД 2015 Г.	30
Марјан Марковиќ	
ФОРМАЛНА И СЕМАНТИЧКА ДЕРИВАЦИЈА НА ПРАСЛОВЕНСКИОТ КОРЕН *slěd- ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	38
Марек Мајер	
ОПШТОСЛОВЕНСКАТА ПОЗАДИНА НА СОЗДАВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ <i>врз</i>.....	46
Елка Јачева-Улчар, Марија Чичева-Алексик	
УШТЕ ЕДНО НАВРАЌАЊЕ КОН ЛЕКСИКАТА НА КОНИКОВСКОТО ЕВАНГЕЛИЕ.....	58
Александар Новик	
ТРАДИЦИОННА ОДЕЖДА МАКЕДОНЦЕВ-МУСУЛМАН В ГОЛО БОРДО (АЛБАНИЈА): ЦВЕТОВЫЕ ПРЕДПОЧТЕНИЯ, РАСТИТЕЛЬНЫЕ И ПРИРОДНЫЕ КРАСИТЕЛИ, РИТУАЛЬНАЯ ФУНКЦИЈА.....	69
Татјана Ганенкова	
ГЕОГРАФСКИ ИМИЊА И КАТЕГОРИЈА ОПРЕДЕЛЕНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	90

Бобан Карапејовски ОНОМАЗИОЛОШКИ ОПРЕДЕЛЕНИТЕ ИМЕНСКИ ГРУПИ СО ФОРМАЛЕН ПОКАЗАТЕЛ НА КАТЕГОРИЈАТА ОПРЕДЕЛЕНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	99
Бранислав Геразов, Агата Травињска, Веселинка Лаброска ФОНЕТСКИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА САМОГЛАСКИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - РАСПРЕДЕЛБА НА ФОРМАНТИТЕ.....	115
Елена Иванова, Лилјана Митковска ГРАДЕЊЕ ДАТИВНО-ПРЕДИКАТИВНИ СТРУКТУРИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО СПОРЕДБА СО РУСКИОТ И БУГАРСКИОТ.....	127
Марина Спасојевић ПУТЕВИ ДВОВИДСКИХ ГЛАГОЛА У СРПСКОМ И МАКЕДОНСКОМ ЈЕЗИКУ.....	144
Роза Тасевска РУСКО-МАКЕДОНСКИ ФРАЗЕОЛОШКИ ПАРАЛЕЛИ.....	155
Емил Ниами ФЕМИНАТИВИТЕ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	162
Константин Јоан Младин ИСТОРИСКИ И СТИЛИСТИЧКИ РАЗМИСЛУВАЊА ЗА МАКЕДОНСКИТЕ И ЗА РОМАНСКИТЕ ЗБОРОВИ СО СУФИКСОТ ОД ТУРСКО ПОТЕКЛО -лак / -lâc	167
Маргарита Велевска, Мира Трајкова ПОЛИВАЛЕНТНАТА УПОТРЕБА НА <i>QUE</i> ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	194
Сања Михајловиќ-Костадиновска НЕОЛОГИЗМИТЕ ВО РОМАНОТ <i>ВРЕМЕ НА ТИШИНАТА</i> И МОЖНОСТИТЕ ЗА ПРЕВОД НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК.....	210

Ѓонул Узели ИЗУЧУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО НЕСЛОВЕНСКА СРЕДИНА, ВО ФУНКЦИЈА НА ИНТЕРКУЛТУРНО ПОВРЗУВАЊЕ ПОМЕЃУ Р. ТУРЦИЈА И Р. МАКЕДОНИЈА.....	231
Лилјана Макаријоска КОН ОСОБЕНОСТИТЕ НА РЕЛИГИСКИОТ СТИЛ ВО ИЗДАНИЈАТА НА МПЦ.....	243
Борче Арсов ЗОШТО СТИЛИЗАЦИЈА? (ПАВЕЛ БОЖИГРОПСКИ КАКО <i>ВТОРАТА РАКА</i> ВО КОНИКОВСКОТО ЕВАНГЕЛИЕ).....	263
Лидија Аризанковска ПОЈАВАТА НА НОВИ ФУНКЦИОНАЛНИ СТИЛОВИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ПРОЦЕСОТ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА.....	279
Лидија Тантуровска ИНТЕРНЕТ-СТИЛИСТИКАТА – КАКО НОВА ЛИНГВИСТИЧКА ДИСЦИПЛИНА ИЛИ КАКО НОВА СТИЛИСТИЧКА РАМКА НА ФУНКЦИОНАЛНИТЕ СТИЛОВИ.....	293
Бојан Петревски ИНФОРМАЦИСКИОТ АСПЕКТ НА ИЗРАЗУВАЊЕТО НА ПРИЧИНАТА ВО НЕКОЛКУ ДЕБАТНИ ЕМИСИИ ВО ПРЕТСЕДАТЕЛСКАТА КАМПАЊА.....	308
ЛИТЕРАТУРНА СЕКЦИЈА.....	319
Лила Мороз-Гжелак РАЗВОЈ НА МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ОД ПЕРСПЕКТИВА НА ПРЕВОДИ НА ПОЛСКИ ЈАЗИК. ИСПОЛНУВАЊЕ НА ЗАВЕТОТ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ.....	321
Маја Јакимовска-Тошиќ КУЛТУРНАТА ПРОГРАМА НА ОХРИДСКАТА АРХИЕПИСКОПИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈАТА НА СЛОВЕНСКИТЕ СВЕТИТЕЛСКИ КУЛТОВИ.....	331
Кристина Николовска СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА ПОЕЗИЈА – КАКО ИСПОЛНЕТ ЗАВЕТ КОН ДЕЛОТО НА СВЕТИТЕ КИРИЛ И МЕТОДИЈ.....	342

Снежана Милосављевић Милић АУТОПОРТРЕТИ ИЛИ О ДИЈАЛОГУ СА ТРАДИЦИЈОМ.....	347
Славица Србиновска МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ ПО ТРАГИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И СОВРЕМЕНАТА КУЛТУРА.....	357
Искра Тасевска Хаци-Бошкова ОД БЕСЕДА ДО АКТУЕЛНА ПОЛЕМИКА–МАКЕДОНСКО ИСКУСТВО.....	376
Валентина Миронска-Христовска ГАНЕВИТЕ СИГНАЛИ ДО ПОТОМСТВОТО	394
Димитар Пандев СЛОВО ЗА АНТОЛОГИСКОТО КАЈ КОНЕСКИ И МИТРЕВ.....	410
Весна Мојсова-Чепишевска РАЦИН КАКО ПОСТОЈАНА ТВОРЕЧКА ОПСЕСИЈА.....	415
Јелена Д. Михајловић МАКЕДОНСКИ ПИСЦИ У НАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ ОД 1963. ГОДИНЕ ДО ДАНАС.....	424
Африм А. Реџеџи ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТА НА БАЛКАНСКАТА САГА НА ЛУАН СТАРОВА.....	436
Наталија Голант ОСОБЕНОСТИ МАКЕДОНСКИХ ВАРИАНТОВ ЛЕГЕНДЫ О БАБЕ МАРТЕ В СРАВНЕНИИ С ДРУГИМИ БАЛКАНСКИМИ И ЕВРОПЕЙСКИМИ ВАРИАНТАМИ	446
Дарин Ангеловски АНТИЧКАТА ЛИТЕРАТУРА ВО ЛЕКТИРАТА НА НЕКОИ МАКЕДОНСКИ ПИСАТЕЛИ ОД ПРВАТА ПОЛОВИНА НА XX ВЕК (Антон Панов, Кочо Рацин, Никола Вапцаров, Венцислав Парџоски).....	457

Сунка Дончева	
КУЛТУРНИТЕ КОНТЕКСТИ	
И ЕМОЦИОНАЛНО-СОЦИЈАЛНИОТ	
РАЗВОЈ НА ДЕЦАТА.....	469
Марина Цветаноска	
ЦАРИГРАДСКИТЕ ТОПОСИ ЗНАЧАЈНИ ЗА	
МАКЕДОНСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН, КУЛТУРЕН	
И НАЦИОНАЛЕН РАЗВОЈ ВО XIX ВЕК.....	474